

neixen «d'Hortó» com a usual i en vigor en els escrits (enquestes de 1962, a Gramós, La Seu, Bellestar etc. (xxxvii, m. 190 ss.).

MENCIONS ANT. 839: Acte C. SdUrg.: *Ortone* (id. a la còpia del S. XII), ed. PPujol, núm. 49; 1359: *Parròquia de Laortó* (CoDoACA XII, 55); 1518: *la parrochia de la Orto* (*Spill de Castellbó*, 26v); 1556: *La Parròchia* (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* II, 77). El segell municipal de lletra vella, reproduït per ZRocafort, *GGC, Lda.*, es llegeix *Laurto*.

Al *Cart. Tavèrnoles* el doc. 2, datat 855, i sens dubte falsificat S. XIII (o antedatat), descrivint indrets de la rodalia del mun., no surt el nom, però la publicadora, Josefina Soler i Garcia, guiada pel millor coneixedor, l'arxiver P. Pujol Tubau, opina que la grafia «*Lactavice --- domus*» és «probablement mala lectura y se refiere a Sanctus Andreas de *La Ortó*, hoy Parroquia de *Ortó*». En l'edició ha quedat així: «in locum ad ipsa fonte, cuius vocabulum nomine *Lactavice ---* de I parte flumine *Segore*, II in cacumine de ipso monte *Atralle*, III collo de *Lanera*, IV --- vergit contra *ipsa Gorgante* et usque flumen *Sigeris*» (29. lin. 15).¹

Hi ha bona base per creure que en les formes documentades antigament, quasi totes del tipus *Laortó(n)*, tenim una transposició vocàlica de *Lo Arton*: llevant l'article *Lo* tenim l'arrel ART- que retrobarem clarament a la base de molts dels noms d'aquest grup. En part hi pogué haver també assimilació *Lorton*, o bé s'hi ha omès el suposat article: *Ortone* tal com a l'Acte SdUrg.

2) LA BASTIDA D'HORTONS, llogaret uns 6 k. a l'E. de l'anterior, a l'altra banda del Segre, uns 3 k. dret al S. de La Seu d'Urgell, agre. al municipi de Cerc. Generalment en diuen *La Bastida* i prou, com vaig constatar en l'enquesta de Cerc, l'any 1935 (VIII, 78-89). PPujol identifica amb *Santa Coloma d'Hortons* la parròquia que a l'Acte C. SdUrg., de 839, figura com *Sancta Columba* (i prou), núm. 6 de la seva edició.

Es raonable suposar a aquesta forma en *-ns* una base com la d'*Hortó* (supra), si bé pluralitzada. D'aquest plural trobem molts altres NLL, alguns d'ells en la regió Nord-Oest, com els anteriors però alguns també més llunyans; encara que a aquests (3) i (5) ja no ens hi empenyi la coherència geogràfica, també es probable que entrin en aquest grup etimològic, més que no pas entre els derivats d'HORTUS.

3) *Ortós*, mas antic, citat entre els masos de Serinyà (NO. del Gironès): figura amb la grafia antiga *Ortones* entre aqueixos masos, com afrontació E. de Fares en un doc. de 978 (Villan. *Vi. Li.* xv, 25 p. 259; *Esp. Sagr.* XLIII, 418; *Alsius Nom.* pp. 138 i 148). És la zona on la toponímia antiga presenta la reducció rossellonesa de *-N's* a *-s* (*Ravós*, *Garrigàs*, *Camós*).

4) Coll d'*Hortons*, a l'alt Berguedà, te. Fígols, a 0h50 de Peguera, camí de Cercs (CATorras, *Berg.*, p. 76).

5) SANT LLORENÇ D'HORTONS, poble del Baix Llobregat, uns 7 k. a l'O. de Martorell, a mig camí de Piera. *Pron. pop.*: *saq Juréns*, i en els escrits *S.L. d'urtóns*, a Piera i a Sant Sadurní (Casac. 1920).

MENCIONS ANT. 1009: *Ortones* (Mas. *N.H. Bna.*, IX, 119).

En altres casos apareixen juntament la forma singular i la plural.

6) 7) i 8) a la Vall de Boí: Pala dels *Ortons*, te. Taüll, faixa de raspes rostes en els vessants del Pic de Comamarja. 7) Serrat i canal de *l'Ortó*, per avall de la Ribera de St. Nicolau, prop del canal de *Ribesblanques*. 8) *L'Ortó*, camps en el terme de Llesp (XIII, 194); i veg. per a aquells, *Top.V.Boí* II, p. 1.

9) Palanca de *l'Ortó* i Serreta de *l'Ortó*, i allí al costat, partida *Ortóns*, a Cabdella (xxxvii, 151.19 i 152.6).

10) o bé 10) i 11) *L'Ortó* te. d'Aós, i més avall, ja en territori andorrà, *L'Ortó*, de Bixessarri (oïts a Aós xxxvii 156.11 i 161.7).

11) De nou trobem aquí la forma amb *La O-* que hem observat com antiga en el cas (1): *La urtoç*: clotada fonda a la part SO. de la Conca de Tremp, prop de Moror (te. St. Esteve de la Sarga) («una tomba» deien), XVIII, 129.24; dies abans, allí prop (a Llimiana o Barcedana) vaig recollir també *laurtoç*: no sé si prolongació del mateix paratge, o homònim pròxim.

12) Un altre de la Conca de Tremp, però ben separat, a la part NE. Aquí apareix en la forma *Artó* que admetíem supra com etimològica. Collada de *l'Artó* és com ho va recollir el nostre enquestador Rafel de la Torre, l'any 1954 (núm. 145 de la seva enquesta d'Abella). Però en el *Nomencl. A.P.T.* de Lleida (p. 52) situa *Llaurtó* (amb *Ll* doncs?) en el mateix terme d'Abella de la Conca.

13) En fi, no puc concretar tant un *Laorto* antic que veig en el *Cart. d'Andorra*, enmig de noms de cap a Nargó (idèntic a (11) ??).

14) Font i Rius assenyala un *Ortó* en te. de Junco-sa, identificant-hi un «*Orto* populatio» en document de 1181 que Guillem de Cervera i Bernard de Montpaó volen poblar (*C. de P. I.*, § 162, p. 819).

Tant en la nota de *Top.V.Boí* com en el *DECat* I, 64b, la hipòtesi que hi feia que aqueixos noms vénen del d'una planta particular, es fundava en els derivats en *-eda*, *-era* i *-osa* que els acompanyen: en forma paral·lela a la dels derivats com *Fageda/Fajosa*, *Pereda/Perera*, *Aveteda/Avetosa*, *Avellaneda/-nosa* etc. En particular hi ha:

1) HORTONEDA, poble important amb municipi a la Conca de Tremp (7 k. al N. d'Abella). *Pron.*: no